

M

еја интервју

**Д-Р ЖИВКО ЈАНКУЛОВСКИ,
ВИЦЕПРЕМИЕР НА
ВЛАДАТА НА РМ**

**ОБР
ЗА ЕС**

АЗОВАНИЕТО - КЛУЧ НАФСКИ ЗЕМЈОДЕЛЕЦ!

Господинот Живко Јанкуловски, актуелен вицепремиер, задолжен за земјоделство и образование, роден е во 1956 година во Алданци, Крушево.

Дипломира на Земјоделскиот факултет при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје. Специјализира во областа на полјоделството во Франција и во САД. Доктор по земјоделски науки.

Во текот на работниот век работи како стопанственик на повеќе работни места во Пелагонија-Битола, извршува функција директор на РЕ "Радобор", потоа во ЗИК "Пелагонија", Битола; професор на Вишата земјоделска школа при Универзитетот "Св. Климент Охридски", Битола; професор во областа на растителното производство и технологијата на прехранбени производи на Факултетот за биотехнички науки и на Техничкиот факултет при Универзитетот "Св. Климент Охридски", Битола; продекан за финансии и наука на Факултетот за биотехнички науки; претседател на Сенатот на Универзитетот "Св. Климент Охридски". Во неговата политичка активност е забележано дека во периодот 1994-1998 година е пратеник во Собранието на Република Македонија. Веќе една година е потпретседател на Нова социјалдемократска партија.

Во мега интервјуто вицепремиерот Јанкуловски објаснува како, тој лично и од позиција на владин функционер, гледа на состојбите во два клучни сектора - земјоделството и образованието преку призмата на брз развој на Македонија.

Разговорот го водеше:
Силвана БЛАЖЕВА

Господине Јанкуловски, институцијата вицепремиер за образование и земјоделство, прв пат од независноста на Р Македонија, се воведува со оваа Влада. Зошто и која е целта?

ЈАНКУЛОВСКИ: Во процесот на приближување на Република Македонија кон Европската унија, значаен сегмент му се посветува на секторот земјоделство. Со здобивањето статус кандидат за членство во ЕУ и со процесите кои се отвораат во светлина на почнување преговори со Унијата, РМ е соочена со предизвикот да го реформира секторот земјоделство, внатрешно да ги реорганизира надлежните институции и да се престрои во насока на ефикасна, кориснички ориентирана Влада или со компјутерски речник "user friendly" Влада, а сè со цел крајните корисници на новата реформска земјоделска политика на Владата, фармерите и преработувачите, да бидат задоволни од својот труд. Токму институцијата вицепремиер за земјоделство ќе биде директно надлежна и одговорна за ефикасна имплементација на владината програма за земјоделство, при тоа ќе иницира, ќе ги координира и ќе ги мониторира процесите на реформирање на агро секторот во државата. Се разбира, овој процес е неделив од Министерството за земјоделство, шумарство

и водостопанство, кое и ја менаџира земјоделската политика, генерално, и во тој контекст остваруваме тесна координација.

Значи, Владата процени дека за да се постигнат овие цели не е доволен само постојниот капацитет на ова Министерство и постојната организациона шема на институциите од агро секторот. Проценивме дека е потребна и сериозна рационализација на државните органи од областа на надлежност, концентрација на административниот капацитет, кој е директно инволвиран во секторот, и зајакнување на менаџерските капацитети на сите нивоа на одлучување и раководење.

Во оваа смисла, етаблирањето нова алка во агро секторот на владино ниво е исклучително важно и перспективно за Република Македонија, особено во периодот кој следува, во кој македонскиот земјоделско-прехранбен сектор ќе се прилагодува кон заедничката аграрна политика на ЕУ.

Истовремено, не помалку значаен е и секторот образование, кој целосно се вклопува во амбиентот на владините аспирации за брз напредок во преговорите со Брисел. Тоа е сегмент кој ја детерминира судбината на македонската нација во XXI век. Ако имате образовани генерации, тогаш имате перспектива да фатите приклучок со развиениот свет. Техничко-технолошкиот напредок во XXI век чекори со брзина на светлината. Перспективата се младите, но образовани по теркот на развиениот свет. Емпириски гледано, нациите кои го издигнале образованието како највисок приоритет во државата, стекнале исклучително брз развој на краток рок. Ќе се согласите дека тука е клучот за успех и на Македонија. Затоа, реформите и во оваа суштинска област бараат силна меѓуреферска координација, со цел брзи резултати на краток рок.

Одговорен сум за две мошне значајни области за идниот развој на Република Македонија, кои многу тесно се поврзани меѓу себе. Бидејќи, ако сакаме успешно земјоделство потребно е квалитетно образование, или ако сакате, само образован земјоделец е успешен земјоделец.

Една од првите владини мерки беше преиспитувањето на распределбата на државното земјоделско земјиште, кое минатата политичка структура го подели на сомнителен начин, а како резултат на тоа имавме многу примери за "бунт" во Источна Македонија. Дали верувате дека земјоделците кои добија површини за обработување ќе можат да го намалат социјалниот притисок врз Владата, а истовремено да се зголеми бројот на вработени во овој дел од земјата?

Новата Влада се зафати со крупни реформи во сферата на земјоделството, кое последниве четири години беше запоставено, а сите земји во регионот и пошироко го помагаат со субвенции, дотации, заштитни цени за стратешките култури итн. Поради ова, последиците во македонското земјоделство добиваат страотни димензии. Што сторивте и што планирате во оваа смисла?

ЈАНКУЛОВСКИ: Политиката за субвенционирање на приоритетните земјоделски култури продолжува и во наредниот период, но со неколку битни измени. Имено, вкупните финансиски средства предвидени за оваа намена, со Програмата за поттикнување на развојот на земјоделството за 2007 година, која се реализира преку Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, се зголемуваат неколкукратно, односно од постојните околу 640 милиони денари во 2006 г. на околу 1.440 милиони денари во 2007 г. Втор елемент, кој ќе се менува, е методологијата на реализација на поддршката, односно во моментот се анализираат аспектите на финансирање по единица површина, а не количински како досега. Ова е европски принцип и, сакале ние или не, процесот на преговори со Европската унија ќе се одвива во оваа насока, кон промена на методологијата на исплата на финансиската поддршка.

ЈАНКУЛОВСКИ: Државното земјоделско земјиште, согласно законските прописи, може да се додели под закуп, концесија и плодоуживање. Досега, од претходната Влада се спроведени три конкурси за доделување на државното земјоделско земјиште под закуп, и во сите три тендерски постапки имаше 100 отсто промашување и проблеми, незадоволство, а со тоа и неефикасност во неговото ставање во функција за земјоделско производство. Причините се од субјективен карактер, односно нетранспарентна постапка од носителите на активностите, одлучување во "шест" очи, значи тричлена комисија за доделување земјоделско земјиште, која ја води процедурата сомнително, без јавно отворање на прибраните понуди во затворен плик, без јасни критериуми и услови за доделување, со изразито лош менаџмент на постапката што, пак, носи отворени сомневања за злоупотреба, мито, корупција. Резултатот од сè ова на сите ни е познат - хаос во овој сектор.

Доделувањето земјоделско земјиште на плодоуживање има социјален потконтекст. Имено, преку оваа социјална мерка, нели Македонија и по Устав е социјална држава, ние како Влада се обидуваме да го намалиме притисокот во сегментот на социјалната помош, на начин што на сите заинтересирани, а верувајте ги има огромен број, им нудиме земјоделско зем-

јиште на плодотворност со соодветна финансиска поткрепа за првата година, како замена за социјалниот статус. Ова му дава шанса на секој трудољубив човек сам да остварува егзистенција од сопствениот труд обработувајќи земја, а при тоа и да може да размислува и за остварување повисоки приходи за семејството. На овој начин се влијае и на постепено намалување на невработеноста.

Оваа Влада ќе стори сè за вистинските трудољубиви земјоделци да дојдат до посакуваното земјиште и до сигурност за своите фамилии.

Навистина бев изненаден од ваквото признание. Знаете, во Битола, а и во цела Македонија, зборот еснаф има силна симболика. Тоа е нешто што ме обврзува да се изборам токму за еснафски односи меѓу сите партиципанти во агро секторот.

Неодамна претставници на Агробизнис комората при Сојузот на стопански комори на Македонија Ви поставија конкретно прашање. Како да се разреши проблемот со нефункционирањето на македонската Агроберза, која не ги исполни поставените задачи, а тоа е регулирање на пазарните движења во РМ. Кои се причините за промашениот проект, дали некој ќе сноси одговорност за уривањето на македонската Агроберза, односно кои се Вашите планови за нејзино спасување?

ЈАНКУЛОВСКИ: Како и секој успешен човек, така и Владата, ќе се занимава со излезни решенија, а не со проблеми. Одговорноста е во домен на истражните органи, МВР, обвинителството и судството како независна власт во државата. Нас не интересираат идните ангажмани, кои на брз рок ќе му донесат директен бенефит на земјоделецот и на преработувачите. Таков е пристапот и кон Агроберзата. Наша интенција е да ја реорганизираме во модерна институција, која ќе биде кориснички ориентирана и дополнително ќе остварува и профити. Преку институционална реорганизација како акционерско друштво, првата година со 100 отсто државен капитал, потоа преку формирање неколку регионални центри за големо-продажба-регионални берзи и со доопремување со ладилници, калибратори, пакерници, убедени сме дека Агроберзата ќе има иднина. Во овие реформи ги користиме искуствата на Полска, како еден еклатантен пример на успешна берза на земјоделски производи. Втората година ќе ја отвориме берзата за влез на домашен и на странски капитал до 50 отсто од вредноста на акционерското друштво. На тој начин, берзата ќе се ориентира пазарно и ќе функционира комерцијално, при што ќе остварува и профити.

Најавивте дека ќе се нудат поволни земјоделски кредити, но секогаш при тоа ја посочувате потребата од лизинг. На што конкретно мислите и како тоа ќе го спроведете?

ЈАНКУЛОВСКИ: Моментната неповолна состојба во банкарскиот сектор, немањето силна конкуренција, изнасилените каматни стапки, високиот процент на застапеност на хипотеката како заложно право и огромните финансиски средства кои лежат во странски банки, поради неможноста да бидат пласирани во земјата, се основа за инвестициона летаргија. Токму тоа ни се случува во земјоделството.

Потребни ни се финансиски средства за поттикнување на циклусот на вложувања, како во производствениот земјоделски сектор, така и во преработувачкиот сектор. Да развиете рурална средина, која освен силниот потенцијал од опкружувањето со природни ресурси нема ништо друго, е многу сложен процес. Ако сакаме да инвестираме во нови насади на земјоделски култури, современа обработка на земја, со меха-

низација која е последен збор на техниката, при тоа да воведеме нови технолошки постапки на одгледување и на нови култури, и ако сакаме висока финализација во процесот на преработка на земјоделските производи, тогаш ни се потребни свежи финансиски средства. Тука банкарскиот сектор има силно влијание. Ако е ефикасен и конкурентен, ќе има инвестиции. Затоа, ние велíme дека е потребна силна конкуренција во банкарскиот сектор со силни банкарски брендови од светски калибар, потребно ни е воведување нови финансиски инструменти како, на пример, лизингот, кој од Меѓународната финансиска корпорација, од групацијата на Светска банка, е оценет како силен потенцијален столб во премостувањето на сè поголемиот јаз во банкарската сфера со хипотеката како заложно право, особено во руралните средини, каде потенцијалните земјоделци и не се во можност да го употребат во постапката за добивање свеж капитал за инвестиции. Потоа, реорганизираните гарантни фондови можат да се употребат како дополнителен катализатор во процесот на обезбедување свежи средства за инвестиции во мали и во средни агробизниси.

Вашата изјава "Мораме нашиот земјоделец да го направиме господин во својата земја", очигледно предизвика внимание кај опозицијата, која возврати дека оваа Влада е "земјоделско-селанска". Како ги коментирате овие политички искри?

ЈАНКУЛОВСКИ: Право на опозицијата е да критикува и тоа оди во прилог на развојот на демократијата во Македонија. Прашањето е дали се работи за критика или само за критизерство, што е различно од суштината на посакуваниот демократски инструмент. Во овој случај, таквото критизерство ни годи, затоа што навистина се наметнавме како Влада со земјоделскиот сектор како приоритет. Особено, што во овој сектор директно се инволвирани околу 450.000 земјоделци во Македонија, огромен број фамилии, директно или индиректно, остваруваат егзистенција од земјоделско-прехранбениот сектор. Ве прашувам, каква Влада да бидеме ако не земјоделска. Тоа не значи само копање ниви. Во овој сектор влегува и компјутерското процесуирање на земјоделските производи во висока финализација на храна, тоа значи технолошки напредок кој ние сакаме да го постигнеме. Примерот со Израел ни е

патоказ каде треба да одиме. Таму веќе не се употребува зборот земјоделство, туку фразата "високо технолошко земјоделство" или т.н. "high tech agriculture". Тоа е нашата цел. Затоа, во секоја прилика велам, од нашиот земјоделец, од нашиот фармер, да направиме вистински господин, свој на своето.

Неодамна, бевте прогласени за еснаф на годината од страна на Здружението "Којнички средби" и Сојузот на пронаоѓачи на Македонија - СПАТУМ. Дали ова го чувствувате како признание за Вашиот ангажман во прилог на фармерите?

ЈАНКУЛОВСКИ: Се разбира дека тоа е признание за моите и за залагањата на Владата, за нашиот севкупен ангажман во прилог на создавањето амбиент за модерно земјоделство, во прилог на фармерите. Навистина бев изненаден од ваквото признание. Знаете, во Битола, а и во цела Македонија, зборот еснаф има силна симболика. Тоа е нешто што ме обврзува да се изборам токму за еснафски односи меѓу сите партиципенти

во агро секторот, меѓу фармерите и преработувачите, меѓу Владата и сите инволвирани државни институции, меѓу здруженијата, федерациите, сојузите, двете коморските организации. Ве уверувам дека со ваков пристап, пред сè, чесен и отворен, праведен и правичен за сите, ќе ја постигнеме посакуваната цел, успех кај сите учесници во процесот. На тој начин секој од нас ќе даде свој придонес кон благосостојбата, пред сè, на идните генерации. Тоа е патот, тоа е перспективата за богата и просперитетна Македонија.

Сегашната позиција, владин вицепремиер, Ве задолжува да ги следите и процесите во образованието, кое се наоѓа на крстопат, бидејќи имате иницијатива за задолжително средно образование, но и за отворање приватни основни училишта, кога истовремено високото образование се соочува со сериозни проблеми, пред сè, поврзани со настаните во Државниот универзитет во Тетово. Како гледате на сегашниве активности, ако

се има предвид дека нашето образование се реформира неколку години, а сепак немаме квалитетно образование?

ЈАНКУЛОВСКИ: Заложбата на оваа Влада е квалитетно образование. Затоа и е иницијативата за отворање приватни основни училишта, поголема конкуренција-подобар квалитет. Во Македонија има голем број ученици кои остануваат со основно образование. Со воведувањето задолжително средно образование учениците ќе се здобијат со повисоко образование, а воедно добиваме и поквалитетен кадар.

Во однос на високото образование, имаме државни универзитети со голем број студиски програми. Владата планира да се изврши ревизија на сите студиски програми на државните универзитети, да се утврди бројот на студентите кои се запишуваат, да се оцени интересот на државата за поддржување на одредени студиски програми. Студиските програми кои нема да се поддржат ќе може факултетите да ги финансираат со сопствени средства, додека за оние кои ќе ги поддржи државата, ќе се изврши ревизија на потребниот кадар за воведување кредит трансфер систем, со цел државните факултети да станат конкурентни.

Што се однесува до Тетовскиот универзитет, таму затекнавме многу лоша состојба, сè што правиме како Влада е да го воведеме во правни рамки и неговите студенти да добијат квалитетно образование.

Проектот за полагање матура во средното образование е одложен поради неподготвеност на критериумите или во прашање се некои други причини. Тоа наведува дека образованието е обременето од политички партиски цели. Кога ќе се застане на овој пат и стручното мислење ќе дојде во преден план?

Доделувањето земјоделско земјиште на плодоуживање има социјален потконтекст.

Оваа Влада ќе стори сè за вистинските трудољубиви земјоделци да дојдат до посакуваното земјиште и до сигурност за своите фамилии.

ЈАНКУЛОВСКИ: Наидовме на ситуација Правилникот за полагање државна матура да е донесен, а учениците за тоа да не се известени, односно подготвени. Само 40 отсто од учениците кои полагаа ја положија пилот државната матура. Тоа кажува дека учениците не беа подготвени за вакво нешто. Тука воопшто не се работи за политика, туку за ученици. Подготвени сме да ја воведеме државната матура и тоа ќе биде во учебната 2007/2008 година, но за тоа учениците се известени и подготовките се во тек.

Владата на РМ најави 54.000 компјутери за училиштата. Децата ќе научат што е компјутер, но може ли проектот да пропадне, што е парадокс, кога нашето поврзување со светот - Интернетот - е толку висок издатак за поголемиот дел од населението...

ЈАНКУЛОВСКИ: Сакаме учениците да се рамноправни. Затоа сите училишта ги опремуваме со компјутери и им воведуваме бесплатен Интернет. Следниот чекор е бесплатна обука на 100.000 граѓани, во кои првенствено ќе бидат опфатени оние од руралните средини. Сè со цел граѓаните на Македонија да добијат информатичко образование какво што заслужуваат.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Господине Јанкуловски, доаѓате од партијата НСДП, која на политичката сцена опстојува една година, а одамна се занимавате со политика. Според Вас, што е најдобрата инвестиција за развој на Република Македонија?

ЈАНКУЛОВСКИ: Да, доаѓам од партијата НСДП, во која имаме исклучителен состав во раководството, членството е со висок процент на млади, интелектуалци кои се препознатливи во својата средина како чесни граѓани.

Одговорен сум за две мошне значајни области за идниот развој на Република Македонија, кои многу тесно се поврзани меѓу себе. Бидејќи, ако сакаме успешно земјоделство потребно е квалитетно образование, или ако сакате, само образован земјоделец е успешен земјоделец.

Примерот со Израел ни е патоказ каде треба да одиме. Таму веќе не се употребува зборот земјоделство, туку фразата "високо технолошко земјоделство" или т.н. "high tech agriculture". Тоа е нашата цел. Затоа, во секоја прилика велам, од нашиот земјоделец, од нашиот фармер, да направиме вистински господин, свој на своето.

Само за пример, изборите во Велика Британија, кои претстојат, ќе се добиваат на прашањето за реформи во образовниот систем. Тоа е перспективата на Македонија и на развиениот свет.

Да заклучам, убедливо најдобрата инвестиција за развој на било која држава е инвестицијата во образованието, проследена со силни инвестиции во земјоделско-прехранбениот сектор.

Прикриено се шпекулира за преиспитување на односите во владејачката коалиција. Има ли причини и повод за нови разговори, еве последните анкети покажуваат дека рејтингот на ВМРО-ДПМНЕ исклучително има нагорна тенденција, а останатите партии се соочуваат со рапидно намалување на своите приврзаници?

ЈАНКУЛОВСКИ: Всушност, коалицијата подразбира компромиси. Понекогаш тие се тешки, не секогаш посакувани. Но, неопходноста од реформи речиси во сите сфери на општеството, ја наложува потребата од нив. Почесно е да се фатиме директно во костец со години наталожуваните проблеми, отколку отстрана да бидеме неми набљудувачи на нечија неспособност да носи одлуки со визија, да води процеси на тешки реформи со далекусежни последици по генерациите кои доаѓаат. Во тоа се огледа и успешноста на една партија.

Нова социјалдемократска партија, напротив, не само што е во подем, и по зголемувањето на бројот на членството и по успешноста во водењето на одговорните ресори во Владата, туку секојдневниот наплив на симпатизери ни дава за сигурност силна перспектива на партијата, со истовремено силно влијание на идниот развој на Македонија. А луѓето се врзуваат за успешни луѓе и проекти. Токму таков успешен проект со перспектива е и Нова социјалдемократска партија.

Од овој агол, нашите коалициони партнери од ВМРО-ДПМНЕ се сосема коректни. Соработката е на високо ниво, а одредени ситуации, кои оставаат погрешен впечаток во јавноста, се резултат и на принципиелноста и на доследноста на НСДП во моменти на носење клучни, круцијални одлуки за иднината на Македонија и на нашите деца. Убедени сме дека тоа е интерес и на останатите коалициони партнери и токму затоа сме во Владата.